

ДОНОРСТВО КРОВІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Денисова Людмила Святославівна

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Павлюченко Олеся Вікторівна

завідувач кафедри зоології, біологічного моніторингу та охорони природи,
доцент, кандидат біологічних наук.

Донорство крові є однією з ключових складових функціонування системи охорони здоров'я, оскільки забезпечує можливість надання невідкладної медичної допомоги, проведення оперативних втручань і лікування широкого спектра захворювань. У сучасних умовах значення донорства крові суттєво зростає, що пов'язано з підвищенням потреби у якісних і безпечних компонентах крові.

Актуальність теми дослідження зумовлена наявністю проблем у сфері донорства крові в Україні, зокрема недостатньою кількістю донорів, нерівномірним забезпеченням медичних закладів кров'ю та її компонентами, а також потребою вдосконалення організаційних і правових механізмів функціонування служби крові.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану донорства в Україні, визначення основних проблем та обґрунтування перспектив його розвитку.

Донорство крові є невід'ємною складовою сучасної системи охорони здоров'я, що забезпечує можливість надання невідкладної медичної допомоги, проведення складних хірургічних втручань, лікування онкологічних, гематологічних та інших захворювань. Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреби у донорській крові та її компонентах, особливо в умовах підвищеного навантаження на медичну систему.

Біологічні основи донорства визначаються складом та функціями крові як складної рідкої тканини організму. Кров складається з плазми та формених елементів (еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів), кожен з яких виконує специфічні функції — транспортну, захисну, регуляторну та гемостатичну. Розуміння цих властивостей є необхідним для ефективного та безпечного використання донорської крові.

Важливим аспектом донорства є класифікація його видів. Залежно від об'єкта забору розрізняють донорство цільної крові та компонентне донорство (плазма, тромбоцити тощо). Сучасна медицина надає перевагу компонентному донорству, оскільки це дозволяє більш раціонально використовувати донорський матеріал і задовольняти конкретні потреби пацієнтів.

Суттєве значення у донорстві має система груп крові людини, зокрема система АВ0 та резус-фактор. Вони визначають імунологічну сумісність між

донором і реципієнтом та є ключовими при проведенні переливання крові. Недотримання принципів сумісності може призвести до серйозних ускладнень, що підкреслює необхідність ретельного лабораторного контролю.

Сучасний стан донорства крові в Україні характеризується функціонуванням мережі центрів служби крові, діяльність яких спрямована на заготівлю, тестування, переробку та розподіл донорської крові. Організація цієї системи регулюється відповідною законодавчою базою, яка визначає права донорів, гарантії їх соціального захисту, а також вимоги до безпеки донорських процедур.

Разом із тим, аналіз статистичних показників свідчить про наявність низки проблем у сфері донорства крові в Україні. Серед них — недостатній рівень донорської активності населення, дефіцит регулярних донорів, нерівномірне забезпечення медичних закладів компонентами крові, а також обмеженість матеріально-технічної бази окремих установ. Значною проблемою залишається також низький рівень обізнаності громадян щодо важливості донорства.

У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання розвитку та вдосконалення системи донорства крові. Одним із ключових напрямів є популяризація донорства серед населення через проведення інформаційних кампаній, соціальних проєктів та залучення громадських організацій. Формування позитивного ставлення до донорства сприяє збільшенню кількості добровільних безоплатних донорів.

Важливу роль у розвитку донорства відіграють освітні та соціальні програми, спрямовані на підвищення рівня знань населення, особливо молоді, щодо значення донорства. Інтеграція відповідної тематики у навчальні процеси та проведення просвітницьких заходів сприяють формуванню культури донорства.

Сучасні технології також відкривають нові можливості для підвищення ефективності служби крові. Використання автоматизованих систем обліку донорів, електронних реєстрів, новітніх методів тестування та зберігання крові дозволяє забезпечити високий рівень безпеки та якості донорського матеріалу.

За статистикою у діяльності закладів служби крові у Житомирській області у період 1993-2006 роки відбулися зміни: загальна кількість донорів скоротилась на 60%, а спільна кількість донацій на 52,5%; обсяги заготівлі крові зменшились на 43,0%, а обсяги заготівлі плазми на 31,0%.

Перспективи розвитку донорства крові в Україні пов'язані з комплексним підходом, що включає вдосконалення законодавства, модернізацію інфраструктури, підвищення рівня фінансування та впровадження міжнародних стандартів. Важливим є також розвиток культури добровільного донорства як соціально відповідальної поведінки.

Отже, донорство крові є стратегічно важливою сферою, від розвитку якої залежить ефективність функціонування системи охорони здоров'я та рівень медичної допомоги населенню. Подолання існуючих проблем та реалізація перспективних напрямів розвитку сприятиме забезпеченню стабільного функціонування служби крові в Україні.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що донорство крові є важливим елементом системи охорони здоров'я, який забезпечує надання

своєчасної та ефективної медичної допомоги. Теоретичні основи донорства охоплюють його сутність, історичний розвиток, біологічні аспекти та принципи сумісності крові.

Аналіз сучасного стану донорства в Україні показав, що, незважаючи на наявність розвиненої системи служби крові, існує низка проблем, пов'язаних із дефіцитом донорської крові, недостатньою активністю населення та обмеженими ресурсами.

Визначено, що ключовими напрямками вирішення цих проблем є підвищення рівня обізнаності громадян, розвиток культури добровільного донорства, удосконалення законодавчої бази та впровадження сучасних технологій у діяльність служби крові.

Отже, донорство крові є стратегічно важливою сферою, від розвитку якої залежить ефективність функціонування системи охорони здоров'я та рівень медичної допомоги населенню. Подолання існуючих проблем та реалізація перспективних напрямів розвитку сприятиме забезпеченню стабільного функціонування служби крові в Україні.

Список літератури:

1. Закон України «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові» від 30.09.2020 № 931-IX.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/239/95-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України "Про внесення змін до Порядку карантинізації донорської плазми та до Порядку медичного обстеження донорів крові та (або) її компонентів" від 08 лютого 2021 року N 207.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0405-21#Text>

3. Перехрестенко П.М., Назарчук Л.В., Чугрієв А.М. Виробнича трансфузіологія України. Укр. журн. гематології та трансфузіології, 2003 45–47с.

4. Перехрестенко П.М., Чугрієв А.М., Терещук Т.О. Організація контролю якості крнсервованої донорської крові та її компонентів : методичні рекомендації. Київ 2006. 34с.

5. Перехрестенко П.М., Горіянова Н.В., Аладьєва О.М. Діяльність закладів служби крові України у 2020 році : довідник. Київ : ТОВ «Діа». 2021. 76 с.

6. Орлик В.В. : Трансфузійна медицина : підручник. Київ

Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». 2023. 424с.